

پاکوالی په اسلام کې

لیکوال:

الحاج عزیز محمد (پردیس)

د میدان شهر د خروتو د کلي اوسیدونکی

Ketabton.com

د کتاب ځانگړنې

د کتاب نوم:	پاکوالی په اسلام کې
لیکونکی:	الحاج عزیز محمد "درویش"
ډیزاین:	محمد جواد "مبارز"
د چاپ کال:	۱۳۹۶ هـ ش
د چاپ شمیر:	(۱۰۰۰) جلد
تلیفون نمبر:	۰۷۰۷۸۵۴۹۴۲

د کتاب لړلیک

- ۱..... د اودس او غسل فضیلت
- ۲..... د اوداسه فرايض
- ۳..... د اوداسه سنتونه
- ۵..... د اوداسه مستحبات او مکروهات
- ۶..... د اودس کولو مسنونه طریقه او مسایل یې
- ۸..... په کومو شیانو چې اودس ماتیږي!
- ۱۲..... د غسل اقسام
- ۱۲..... په څلورو صورتونو کې غسل واجب دي
- ۱۳..... په څلورو صورتونو کې غسل سنت دی
- ۱۳..... په څلوریشتنو (۲۴) حالاتو کې غسل مستحب دی
- ۱۴..... د جنابت مسایل او بیان
- ۱۹..... د غسل طریقه او مسئلې یې
- ۲۰..... د غسل فرضونه
- ۲۰..... د غسل سنتونه
- ۲۲..... د وږې او لوی بې اودسۍ احکام
- ۲۴..... متفره مسئلې
- ۲۷..... د کوهي بیان او مسایل
- ۳۲..... د تیمم مسایل
- ۳۵..... د تیمم طریقه
- ۳۷..... پر موزو د مسحې بیان
- ۳۸..... پر موزو د مسح سنت طریقه
- ۴۰..... په پټۍ مسح کول

۴۱	..... د معذور بیان
۴۲	..... د حیض او استحاضی بیان او مسئلے
۴۴	..... د حیض احکام
۴۵	..... د نفاس مسایل
۴۶	..... د استحاضی مسایل

د اودس او غسل فضیلت

اودس پہ نورو امتونو کی هم وه، دا ځکه چې دا د امت خصوصیت دی چې د قیامت په ورځ به د دې اودس په وجه د اوداسه اندامونه پرق و هی ځلیري به، چې بیا دا صفت د دې امت لپاره یو خاص صفت ورکړل شوی.

حدیث شریف: د نبی کریم ارشاد مبارک دې، فرمایي چې: مسلمان اودس کوي او هغه خپل مخ مینځي د هغه د سترگو گناهونه لري شي، په آخري قطري د اوبو بلکول پاک شي همداسې چې خپل دواړه لاسونه مینځي د لاسونو گناهونه لري شي، چې خپلې پښې مینځي نو د پښو گناهونه لري شي، په آخري قطري د اوبو د هر اندام ټول گناهونه لري کیږي، کله چې اودس تکمیل کړي نو داسې یې گناهونه پاک او صاف شي، په حدیث صحیح علماء کرام فرمایي چې د گناهونو نه مراد صغیره (واړه) گناهونه دي لکه: نا محرمې ښځې ته کتل، د گناه او جرم لپاره په پښو تلل، په بدنیت لاس وړل یو شي ته او داسې نور.

حدیث شریف: حضرت انس رضي الله تعالى عنه یو جلیل القدر صحابي چې لس کاله یې د نبی کریم په خدمت کې تیر کړي په یوه اوږد حدیث کې فرمایي چې نبی کریم ماته وفرمایل چې ای انس! د جنابت غسل کې ډیره مبالغه کوه (یعنې د جنابت په غسل کې ډیر کوشش کوه) نو بېشکه ته د غسل د ځایه په دا حال کې راوځي لکه چې تا هیڅ صغیره گناه نه وي کړي، حضرت انس رضي الله تعالى عنه فرمایي چې ما ورته عرض وکړو چې ای د الله پاک رسوله! مبالغې نه مراد څه شی دی؟ راته یې وفرمایل چې په غسل کې د ځان موشل تردې حده چې د بدن وېښتو کې یو وېښته هم وچ پاتې نشي او دا یوه بهتره طریقه ده، بل دا چې څوک

په اوداسه کې مړ شي، هغه د شهادت ثواب وړي!

د اوداسه فرايض

په اوداسه کې څلور فرضه دي، که لدې څلورو فرضونو يو هم په اوداسه کې ترک کړل شي نو اودس يې نه کيږي. لکه:

۱. د ټول مخ مينځل.
۲. د دواړو لاسونو مينځل تر څنگلو پورې چې څنگلې پکې هم شاملې دي.

۳. تر څلورمې حصې د سر مسحه کول.

۴. د دواړو پښو مينځل تر بننگرو پورې چې بننگرې پکې هم شامل دي.

په اوداسه کې فقط څلور فرض دي له همدې وجې اودس ته چهار اندام ويل کيږي، په چهار اندام اوداسه کې شامل اندامونه ښه و موبل شي، چې يو ويښته هم وچه پاتې نه شي او که يو ويښته يې وچ پاتې شي اودس يې نه کيږي.^۲

مسئله: که چا د اوداسه نيت کړې وي يا يې نه وي کړی؟ نو د ځان يخولو لپاره يې ولبلل او په ټول ځان يې اوبه واچولې يا په حوض کې ولويده، يا چا پکې واچاوه، يا دا چې په باران يې ټول بدن لوند شو، او د ده د اوداسه په اندامو پوره اوبه ولگېدې لامده شو نو اودس يې وشو، ليکن هغه ثواب چې په اوداسه ورکول کيږي د هغه څخه محروم دې د کوم لپاره چې د مخکې څخه نيت کوي دا د اوداسه لپاره ضروري ده.^۳

^۱ درمختار

^۲ بدریع الصنائع

^۳ رواه شامي

د اوداسه ستونځه:

- په اوداسه کې ۱۴ ستونځه دا دي لکه:
۱. د اودس کولو لپاره نیت کول.
۲. د اودس شروع کې بسم الله ویل.
۳. د دواړو لاسونو مینځل تر مړوندونو پورې.
۴. د هراندام مینځل درې درې وارې.
۵. مضمضه (د خولې مینځل).
۶. مسواک وهل.
۷. استنشاق (پوزه مینځل).
۸. د ږیرې خلالول.
۹. په یو وارې د اوبو اچولو پواسطه د ټول سر مسح.
۱۰. د غوږونو مسح.
۱۱. د غاړې مسح.
۱۲. اود گوتو خلالول (البته د لاسونو) همدا رنگه د پنبود گوتو خلالول.
۱۳. ترتیب په اوداسه کې.
۱۴. پرلپسې مینځل د اندامونو.^۱

مسئله: که د اودس لپاره اوبه لږې وي، پوره اودس پرې نه کیدو، یواځې مضمضه او استنشاق او څلور فرائض د اوداسه پرې لمدیده سره د سرد مسحې نو اودس یې کیږي.^۲

مسئله: په مسواک وهلو کې لاندې باندې غاښونه د ښې خوانه شروع کړي حتی کوشش دې وشي چې مسواک تالو ته هم ورسوي، در صورت

---

^۱ رواه رد مختار و شامی

^۲ شرح النوی

چې روژه دار نوي. مسواک به هر وار لمدوي او مسواک به په لاس داسې نيسي چې کچه او غټه گوته به د مسواک لاندې نيسي، منځني درې گوټې په مسواک برسیره نيسي، مسواک د يوې لويشتې نه زيات نه وي. د مسواک په نه لرلو کې د لاسونو په گټو د غاښو موبل هم صحيح ده.^۱

مسئله: په مسواک وهلو کې عالمانو دنيوي او اخروي ډيرې فايدي ليکلي دي، او ديرش فايديو کتابونو کې ذکر کړي دي، چې د هغونه ادنی ترينه فايده يې د خولې د بدبويي لري کول دي. او اعلی ترينه فايده يې په ځنکدن کې د کلمې شهادت ويل دي.^۲

مسئله: که ډيره يې اوږده وه علاوه د درې وارې د مخ مينځلو د ډيريږې خلالول هم سنت دي ليکن د حاجي لپاره د احرام په حالت کې د ډيريږې خلالول مکروه ده.^۳

مسئله: د گوتو خلالول هم سنت دي، چې د گوتو مينځ ته اوبه ښې ورسېږي، در صورت چې د گوتو منځ ته اوبه رسول فرض دي، چې کوم ځای لږ يا ډيروچ پاتي نشي.^۴

فايده: به عربي کې غچي گوتې ته خنصره او ورپسې بنسره، منځني ته وسطی، مسواکي ته سبابه او غټې گوتې ته ابهامه وايي.

مسئله: په اداسه کې پی در پی والې يعنې کله چې يو اندام و مينځه دومره وقفه پکې رانه شي چې تربل اندام مينځلو پورې هغه ډومبني اندام وچ شي.

^۱رواه شرح النویر و شامي

^۲رد مختار و شامي

^۳دارالمنقی

^۴شرح التنوير

د اوداسه مستحبات او مکروهات

په اوداسه کې دا ۱۵ خبرې مستحبې دي لکه:

۱. قبلې ته مخامخ ناسته.
۲. په اوچت ځای کیناستل.
۳. پوزه په چپ لاس پاکول.
۴. د ګوتې او بنګریو بنورول چې لاندې ترې اوبه ورسیري.
۵. د ژمې موسم کې د اندامونو مخکې د مینځلو موږل او لمدول یې.
۶. د اندامونو موږل په مینځلو کې حتی چې دا علماوو سنت بللی هم دی.

۷. بې ضرورته د نیوی خبرې نه کول.
۸. اودس بې د ضرورت څخه پخپله په خپل لاس کول.
۹. اودس په اطمینان سره کول.
۱۰. په مینځلو کې شوق او مینه ضروري ده.
۱۱. د غوږونو مسح کول او د غوږونو منځ کې ګوته وهل چې اوبه ورځای شي.
۱۲. د خټ مسح کول.
۱۳. د پنبو د ګوتو خلال د چپ لاس په غچه ګوته باندې.
۱۴. د هر اندام مینځلو وخت کې کلمه شهادت ویل.
۱۵. کوزه چپ لاسته په اوداسه کې ایښودل.

مسئله: بعضې علماء کرام وایي چې د اوداسه آخر کې باقی اوبه نه لږې اوبه په ولاړې شکل، په قبله دریدل دا مستحبه طریقه ده په هغه صورت کې چې روژه نه وي.

فایده: بې د اوداسه د باقی اوبو او د آب زم زم اوبه نه نورو ابو شکل په ولاړې مکروه دي.

د اوداسه آخر کې کلمه شهادت او د درود شریف ویل هم مستحب

طریقه ده.

مسئله: د اوداسه وروسته په د ستمال د اندامونو وچول فرق نلري، لیکن دومره نه چې د د ستمال په استعمال د اندامونو لوندوالي اثر هډوکو ته پاتې نشي، د استنجا په د ستمال د اوداسه د اندامونو وچول هم مکروه دي^۱.

مسئله: خوک چې د یوه لمانځه لپاره اودس وکړي، همدا اودس که د ده تر هر وخته باقي پاتې وي، لمونځونه پرې کولای شي، او که یې اودس وه بل اودس یې پرې وکړو دا غوره ده، بلکه اودس په اودس باندې مستحبه ده، او که په کړې اودس یې عبادت نوي کړې بل اودس به نه کوي ولې چې دا اسراف ده، اقلا باید دوه رکعتنه نفل یې په اول اوداسه باید کړې وي^۲.

مسئله: په اوداسه کې اسراف ښه ندی، اگر که د سیند په غاړه هم وي، ډیر کمې به هم پکې نکوي. او به مخ ته په زوره اچول هم ښه ندی، د ښځې د اوداسه باقي اوبو به هم اودس نه کوي، همدا سې په جوتیه اوبو اودس کول مکروه دي^۳.

د اودس کولو مسنونه طریقه او مسائل یې

۱. د اودس کولو په وخت کې به په لوړ ځای کینې.
۲. جامې په راټولوي چې څاڅکي پرې ونه لږي.
۳. شروع د اوداسه کې به بسم الله وایي.
۴. درې کرته دواړه لاسونه ترمړوندو مینځل.
۵. خوله درې وارې مینځل، مسواک استعمالول خو په روژه کې به

^۱ قاضی خان

^۲ شامي

^۳ رواه شرح تنویر و رد مختار

- اوبه ډیرې نه غږ غره کوي.
۶. پوزه درې واري مینځل په چپ لاس باندې د پوزې نرمې پورې به اوبه رسوی.
۷. د مخ مینځل درې کرته، د غوږونو د نرمۍ، زنبې لاندې ټول مخ ته اوبه رسول.
۸. درې واري بنۍ لاس او بیا درې واري چپ لاس تر څنگلو پورې مینځل چې څنگلونه پکې مینځل لازم دي.
۹. د یوه لاس گوتې به د بل لاس گوتو کې ورکول.
۱۰. د گوتو خلال کول.
۱۱. د ټول سر مسح کول.
۱۲. د غوږونو او د غوږونو دننه مسح کول. د غوږ د مسحې لپاره د نوو اوبو استعمال ته ضرورت نشته.
۱۳. د گوتو په شا د خټ مسح کول دي، د مری مسح کول بدعت دی.
۱۴. بنۍ پنبه تر بجلکو درې واري مینځل او همدغه شان چپه پنبه مینځل.
۱۵. د کین لاس په غچه گوته د پنبو د گوتو خلال کول.
- فایده: اودس پر درې قسمه دي:
۱. فرض.
  ۲. واجب.
  ۳. مستحب.
- فرض اودس: د لمانځه لپاره ده که هغه فرض لمونځ وي یا غیر فرض.
- واجب اودس: د طواف لپاره.
- مستحب اودس: د خوب لپاره د غیبت او دروغو څخه وروسته.

په کومو شیانو چې اودس ماتېږي!

اودس په نهه شیانو ماتېږي:

۱. د وړو یا لویو بولو ځای څخه څه وتل، بې د هغه باد څخه چې د مخې له لارې څخه ووځي.
۲. د بدن څخه د وینې یا بل شي لکه ژوي وتل.
۳. په ډکه خوله کې کول.
۴. قوت د امساک چې هغه لري کوي خوب.
۵. د جنازې لمونځ څخه به بل لمونځ کې د بالغ قهقهه.
۶. بې هوښي.
۷. سکر.
۸. لیونتوب.
۹. مباشرت.

مسئله: که د زخم نه لږه وینه راووتله، خاورې پرې واچولې یا بې پاکې کړې وینه بیا لږه راووتله بیا بې پاکه کړه، څو وارې دا چل ورسره وکړو، وینه بې بهیدو ته پرې نښودله، پدې سره اودس بالکل مات شو، او که ده ورسره دا چل نه وه کړې، هغه ونه بهیده پر ځای ولاړه پاتې شوه اودس بې مات ندې، او بیا وبهیده نو اودس بې مات شو^۱.

مسئله: که چا پوزه سون کړه د وینې ټوټه ورنه وغورځیده، اودس بې نه ماتېږي. او که چیرې وینه وبهیدله نو بیا بې اودس مات شو، همدا رنگه که چا پوزه کې گوته وهله زخم شوه وینه ورنه رابهر شوه او ونه بهیدله اودس بې مات نه دې او که وبهیده اودس بې مات شو^۲.

مسئله: د ژورې، میاشې، سپرې او ورگې په چیچلو سره هم اودس نه

^۱ شرح التنویر

^۲ درمختار او شامی

ماتیرې^۱.

مسئله: که په قې کې داسې اوبه، طعام یا ترخې اوبه وغورځوي اودس یې پرې ماتیرې که هغه په ډکه خوله وي او که په ډکه خوله نه وي، که کم وي اودس نه ماتیرې او که په قې کې صرف بلغم وغورځیده پدې سره اودس نه ماتیرې، که په ډکه خوله وي یا کم وي، لږ وي او که ډیر.

مسئله: که کوچنې ماشوم قې او کړې او د ډکه خولې نه کم وي هغه نجس ندې او که په ډکه خوله یا زیات قې وکړي نو هغه نجس دي^۲.

مسئله: که د چا د لویو بولو د خای څخه څه قدری باد راووت، او دده یقین وو چې دا خالص باد ندې، چې اواز یا بوی یې نه وو، نو دې باندې اودس نه ماتیرې، لیکن دلته ډیر غور پکار دی داسې نه چې اودس ونه لرې او دې یې اودسته لمونځ وکړي^۳.

مسئله: که څوک په ناستې داسې ویده شي چې کناتې یې دواړه په پونده مضبوط ایښي وو او تکیه هم نه وه ورته ایښي، پدې سره اودس نه ماتیرې^۴.

مسئله: که څوک ستوني ستغ یا په ډډه یا پرمخې ویده شو، اودس یې ماتیرې او که په ناستې ویده شو، کناتې یې پرمخه لگولي وو او داسې شی ورته ایښې وو که هغه لري کړي او دې وغورځیرې نو اودس یې مات شو. مسئله: که لمانځه کې په قیام، رکوع، سجده یا قاعده کې ویده شو، په دې سره اودس نه ماتیرې او که ښځه په کې ویده شوه نو اودس یې ماتیرې^۵.

^۱ در مختار او شامی

^۲ شرح التنویر

^۳ شرح التنویر مجمع الانهار

^۴ رواه مینه

^۵ رواه رد مختار

مسئله: که څوک په ناسته کې ویده شو او زنگیده، زنگیدو کې مجردې ځمکې ته رسیدو سره وینې شو اودس یې مات ندی او که د ځمکې رسیدو نه وروسته بیدار شو نو اودس یې مات شو.^۱

مسئله: که څوک په ناستې بې تکیې ویده شو، او دواړه کناټي یې په پونده مظلوط ایښي وو پدې سره اودس نه ماتیري.^۲

مسئله: که چا لمانځه کې قهقهه وکړه یعنې په زوره یې وخندل، یوه خوا بله خوا ملگرو یې واوریدل د خنديدونکي لمونځ فاسد او اودس یې مات شو، هغه که نروي یا بنځه وي.

مسئله: که په لمانځه کې نابالغ هلک یا نابالغې نجلی قهقهه وکړه یا بالغ وه خو لمانځه کې ویده شو خوب کې قهقهه یې وکړه، یا د جنازې لمانځه کې قهقهه وکړه، یا په تلاوت سجده کې قهقهه وکړه پدې ټولو صورتونو کې اودس نه ماتیري.^۳

مسئله: که چا اودس وکړو بیا یې نوکان واخیستل یا یې سرتراش کړو یا یې ډیره تراش کړه، یا یې د زخم څخه مردار پوستکې وشکاوه او هغه وینې نشو نو پداسې حالاتو کې اودس نه ماتیري. بیا یې اودس کولو ته ضرورت نشته.^۴

مسئله: که چاته په یاد وه چې ما اودس کړې دې لیکن ورته دا یاد نه وو چې زما اودس مات شوې دې یا ندې مات شوي، نو اودس یې پرځای دې، لیکن بل اودس کول ورته غوره دی. او که اودس ماتیدل ورته یاد وو لیکن بل اودس کول ورته یاد نه وو نو دا اودس یې مات گنل کیږي. غرض

^۱ شامی و کبیر^۲ رواه مینه^۳ رواه رد مختار و مینه^۴ رواه مینه و رد مختار

دا چې کوم شي کې يقين ثابت وي هغه په شک سره نه لري کيږي.^۱

مسئله: که وروسته د اودس څخه د دواړو بولو د ځای څخه د څه لوندوالي وليدل شو، شک يې راغې چې دا اوبه دي او که متيازې، که دا شک پخوا ورته پيښ شوی وي، نو اودس به وکړي، او که عادت يې د شک وي پروا دې نکوي، داسې شکي شخص لپاره دا لازمه ده چې د اوداسه کولو په اخر کې خشتک ته اوبه وشيندي، بيا يې شک ځي.^۲

مسئله: که د سړي د وړو بولو ځای نه قطره د وړو بولو راکوزه شي صرف پدې باندې اودس نه ماتيږي، ترڅو چې هغه قطره خارج شوي نه وي، او که د ښځې د وړو بولو قطره د فرج نه راوتله نو اودس يې مات شو.^۳

مسئله: که سړي د وړو بولو د قطرې د بندولو لپاره خپل خاس اندام په سوري کې مالوچ کينموند، يو سرد مالوچو پټ شو، بل سريې ښکاره وو، کوم وخت چې لوندوالي ښکاره خواته راوتلی نه وي اودس يې مات ندې، خو د فرج خارج اعتبار نشته.^۴

مسئله: که د سړي آلت ولاړ (شخ) وو، د ښځې په مخصوص اندام ولگيده، په منځ کې تیکه يا پرده نه وه، صرف په لگيدو سره د دواړو اودس مات شو، اگر که څه وتلي هم نه وي او که ولاړ نه وو د ښځې اودس مات شو، د نارينه ندی مات شوي ترڅو چې څه شی ورنه خارج نشي.^۵

مسئله: د مذي او وديو په وتلو سره اودس ماتيږي او که منی يې شهوته يعنې د څه مرض په واسطه ووتل، نو په دې صرف اودس ماتيږي.

^۱ رواه کبيری^۲ رواه شامی^۳ شرح التنوير ورد مختار^۴ رواه شرح التنوير ورد مختار^۵ دور مختار و شامی

او که چیرې مني په شهوت سره ووتل نو غسل پرې فرض کیږي، باقي د درې واړو فرق په باب د جنابت کې په تفصیل سره راځي.^۱

مسئله: که د چا د لویو بولو ځای نه څه حصه راووتله اودس یې ماتېږي، هغه که بیا خپله بیرته داخل شي یا یې دې داخله کړي.^۲

د غسل اقسام

غسل په څلور قسمه دي:

۱. فرض.

۲. واجب.

۳. سنت.

۴. مستحب.

اول- په درې حالاتو کې غسل فرض کیږي: ۱- لکه د جنابت غسل، ۲. د حیض د بندیدو غسل، ۳. او د نفاس د بندیدو غسل دی.

په څلورو صورتونو کې غسل واجب دي:

- ۱- کافر چې ایمان راوړي او هغه په جنابت کې وي، یا دا چې ښځه په حالت د حیض او نفاس کې وي، غسل پرې واجب کیږي.
- ۲- مسلمان مړي ته پر ژوندیو باندې غسل ورکول واجب دي البته کفایتاً، چې یو غسل ورکړي، د ټولو غاړې پرې خلاصیږي.
- ۳- که په ټول بدن نجاست ولگیده غسل پرې واجب دی.
- ۴- همداسې که د بدن په لږ ځای نجاست ولگیده او ځای یې معلوم نه وو، نو د ټول بدن غسل پرې واجب دی.

^۱ رواه هندیه و مراتی

^۲ رواه دور مختار و شامی

په څلورو صورتونو ڪي غسل سنت دى.

- ۱- د جمعي لمونځ لپاره.
- ۲- د دواړو اخترونو لمونځونو لپاره.
- ۳- د حج او عمرې لپاره غسل سنت دى.
- ۴- د وقوف عرفې لپاره غسل سنت دى.

په څلوريشو (۲۴) حالاتو ڪي غسل مستحب دى:

۱. هلك يا نجلۍ چې پنځلسو کالو ته ورسيري، او د ځوانۍ علامات پکې پيدا شي.
۲. کافر چې مسلمان شي چې د لوى بې او د سى نه پاک وي.
۳. د ليونتوب او بې هوشي نه چې بڼه شي.
۴. د ښکر لگولو نه وروسته.
۵. د شب قدر د مياشتې په پنځلسمه شپه.
۶. د عرفې په شپه.
۷. د ليله القدر په شپه چې ويې وينې.
۸. د مزدلفې د قيام لپاره.
۹. رمي د جمر و لپاره.
۱۰. مکې شريفې ته د داخليدو لپاره، يعنې طواف زيارت لپاره.
۱۱. مدينې منورې ته د داخليدو لپاره.
۱۲. د استسقاء لمونځ لپاره.
۱۳. د خسوف او کسوف لمونځ لپاره.
۱۴. د ډار په وخت کې.
۱۵. د سخت باد په وخت کې او يا که طوفان وي.
۱۶. ورځ چې سخته تياره شي.
۱۷. د نوو جامو اغوستلو لپاره.

۱۸. عام مجلس ته د ورتلو لپاره.
  ۱۹. څوک چې مړی ولمبوي.
  ۲۰. څوک چې توبه اوباسي.
  ۲۱. چې د سفر نه بیرته راشي.
  ۲۲. څوک چې قتل کيږي.
  ۲۳. چې د مستحاضې ښځې وینه ودریږي.
  ۲۴. د سړي چې احتلام وشي یعنې شیطان بازي ورکړي، بیا وغواړي چې ښځې سره یو ځای شي.^۱
- پدې پورته څلور ویشتنو حالاتو کې په سړي باندې غسل مستحب ګرځي.
- نوت: بعضي بیا وایي چې طواف لپاره غسل کول واجب دی.

د جنابت مسایل او بیان

د جنابت لپاره دوه سببه دي:

۱. سبب دخول د حشفې دی (یعنې د مشتهي انسان حشفه چې د ژوندۍ ښځې په قبل یا دبر) کې داخل شي، یا د بل انسان یا بل شي په دبر کې چې هغه ژوندی وي او شهوت ورته کيږي، اگر که مني یې وتلي وي یا نه وي وتلي، نو غسل پرې فرض شو، که دواړه عاقل او بالغ وو په دواړو دی او که یو عاقل او بالغ وو نو په یوه ده.^۲
- مسئله: د حشفې په دخول سره غسل لازميږي، دا حکم صرف د مشتهي انسان په جماع کې دی. او په بل ځای کې د غسل د لازمیدو لپاره انزال شرط دی.
- (نعوذ بالله) که سړي د څاروي سره بد کار وکړ یا یې د مړې ښځې سره،

^۱ رواه دور مختار وورد مختار

^۲ رواه دور مختار و شامی

دلته محض په دخول سره غسل پرې نه راځي، تر هغه وخته چې انزال يې ونه شي، پاتې د گناه خبره شوه هغه جدا ده، همدا رنگه حکم د جلق او تفخيذ وغيره هم دی، فرض يې کړه يوه ښځه وه هغې گوته يا لرگې يا بل داسې شې استعمال کړو او يا يې د مړ سړي شې يا يې د وړو کي هلک چې هغه سره شوق نه وو نو په داسې حالتو کې اصل مذهب وايي چې غسل پرې نشته ترڅو چې انزال ونشي، باقي د گناه خبره او حکم يې جدا دی.^۱

مسئله: په نوم (ناف) کې د حشفې داخليدل پر سړي غسل نه واجبوي همدا سي د پيچکاري په دخول سره هم غسل نه لازميږي.^۲

مسئله: که هلک نابالغ وي او ښځه بالغه وي او جماع يې وکړه په ښځه غسل لازم شو او په هلک باندې غسل ندي لازم ليکن د عادت په خاطر غسل به کوي.

همدا رنگه که هلک بالغ وي او ښځه نابالغه وي خو د جماع قابله وي، جماع يې وکړه په هلک غسل لازم دي او په نجلی لازم ندي، بلکه مستحب دی.^۳

۲. د جنابت دوهم سبب انزال دی يعنې مني د خپل اصلي ځای نه په شهوت سره د جلا کيدل او بيرون وتل دي هغه که په جماع سره وي او که صرف په خيال سره وي يا په تصور کولو سره وي او که په هره طريقه وي، په ويځه وي يا په خوب کې وي.^۴

مسئله: که مني د خپل اصلي ځايه په شهوت سره جدا شوه، ليکن د وړو بولو ځای نه بې شهوته ووتل مثلاً د سړي کار تمام شو بيا يې خپل شې مضبوط ونيوه کله چې شهوت ختم شو پرې يې بنود او منی ور نه بې

^۱ رواه دور مختار و شامی

^۲ رواه قاضی خان

^۳ مورقی الفلاح

^۴ رواه مينه و خانیه

شهوته ووتله پداسې حالت غسل پرې فرض شو.^۱

مسئله: که د وړو بولو نه پس ترې مني ووتل په شهوت سره او ذکر یې لا ولاړ وو دلته هم غسل پرې فرض شو.^۲

مسئله: که انزال یې وشو بیا یې متیازې وکړې یا یې خلویښت قدمه واخیسته او یا دا چې ویده شو بیا یې غسل وکړو او پس د غسل نه ورنه مني یې شهوته ووتله نو پدې سره غسل پرې نشته، او که غسل نه مخکې او انزال نه پس چې نه یې متیازي کړي وې نه یې خلویښت قدمه اخیستي وو او نه ویده شوی وو ده غسل وکړو د غسل نه پس ورنه مني یې شهوته ووتله پدې سره یې اولنې غسل باطل شو بیا به د سره غسل کوي او که یې مخکني غسل سره لمونځ کړې وي لمونځ یې صحیح دې گرځولو ته یې حاجت نشته. او که دا واقعې ښځې ته پېښه شوه او ښځې ته ثبوت شوه چې دا مني د خاوند د منیو بقایا ده په ښځه هم غسل نه لازمیږي، بل غسل ته یې ضرورت نشته.^۳

مسئله: که چا دروند پیتی جگ کړو یا د پاسه راو لویده، یا چا وواهه او ده نه مني یې شهوته ووتل، یا د کوم مرض پواسطه ورنه خارج شول، غسل پرې نشته بلکې اودس یې مات شو.

فایده: منی، مذي او ودی دا درې شيان دي، چې د شوق په وخت کې سړي نه خارجيږي، په مذيو کې شهوت نور هم زیاتيږي، او دا ښځو کې د سړیو په نسبت زیات وي. او کومې اوبه چې د ختمیدو په وخت کې وځي او د هغه څخه وروسته شوق ختم شي، او شوق مړ شي هغه ته مني وايي.

په منیو او مذيو کې فرق دا دې چې مني ټینګ وي او مذي نري. ودي هغه اوبه دي چې د پیو په شان دي، بوی نلري، د وړو بولو څخه

^۱ هدایه و عالم گیر

^۲ رواه بحر الرائق

^۳ رواه شامي

وروسته او کله کله د وړو بولو څخه مخکې ځي، خلاصه چې په مډيو او وډيو باندې غسل نه لازميږي بلکه ماتونکي د او داسه دي.^۱

۲. د جنابت دوهم سبب کې احتلام شامل دی

مسئله: که څوک د خوبه پاڅیده احتلام (د شیطان خطا و یستل) ورته یاد وو او لذت یې هم وولیکن د لوندوالي څه اثر یې په بدن او جامو نه وو نو غسل پرې نشته.^۲

مسئله: که دوه سړي یا دوه ښځې یا ښځه او خاوند دواړه یو ځای پراته وو کله چې د خوب نه پاڅیده د یوه هم احتلام په یاد نه وو چې دا د کوم یوه دي او بل ته هم احتلام یاد نه وو دلته په دواړو غسل واجب دی.^۳

فایده: د سړي مني تینګ وی او د ښځې مني نري وي، د سړي مني سپین وي او د ښځې زیر وی لیکن علماؤ کرامو په دې فرق هم څه دلایل داسي وایي چې طبیعتونه مختلف دي او په غذاگانو سره هم اثر پریوزي، نو دا فرق یې مدار د اعتبار ندی گڼلی.^۴

فایده: که څوک د خوبه پاڅیده په خپل ورون یا جامه او یا فرش یې څه لوندوال ولیده نو په ۱۴ دې حالاتو کې دا رنگه حکم بیان شوی دی لکه:

۱. که یقین یې وو چې دا مني دي او احتلام ورته یاد وو (د درې واړو امامانو په نزد غسل پرې واجب دی).

۲. که یقین یې وه چې دا منی دي او احتلام ورته یاد نه وو (د درې واړو امامانو په نزد غسل پرې واجب دی).

۳. که یقین یې وو چې دا مډي دي او احتلام ورته یاد وو (د درې واړو امامانو په نزد غسل پرې واجب دی).

^۱ رواه مراقی الفلاح

^۲ رواه هندیه

^۳ رواه شامی

^۴ شامی

۴. کہ یقین یی وو چہ دا مذي دي او احتلام ورتہ یاد نہ وو (پہ شامي کي وایي چہ غسل پرې واجب ندی، لیکن کبيري کي یی راوړي دي چہ غسل پرې واجب دی په نزد د طرفینو).
۵. کہ یقین یی وو چہ دا ودي دي او احتلام ورتہ یاد وو (غسل پرې واجب ندی اتفاقاً).
۶. کہ یقین یی وو چہ دا ودي دي او احتلام ورتہ یاد نہ وو (غسل پرې واجب نہ دی اتفاقاً).
۷. شک یی وو چہ دا مني دي او کہ مذي او احتلام ورتہ یاد وو (غسل پرې واجب دی اتفاقاً).
۸. شک یی وو چہ دا مني دي او کہ مذي او احتلام ورتہ یاد نہ وو (غسل پرې واجب دی).
۹. شک یی وو چہ دا مني دي او کہ ودي او احتلام یی یاد وو (غسل پرې واجب دی اتفاقاً).
۱۰. شک یی وو چہ دا مني دي او کہ ودي او احتلام ورتہ یاد نہ وو (غسل پرې واجب دی اتفاقاً).
۱۱. شک یی وو چہ دا مذي دي او کہ ودي او احتلام ورتہ یاد وو (غسل پرې واجب دی اتفاقاً).
۱۲. شک یی وو چہ دا مذي دي او کہ ودي او احتلام ورتہ یاد نہ وو (غسل پرې واجب ندی اتفاقاً).
۱۳. شک یی وو چہ دا مني دي او کہ مذي او احتلام ورتہ یاد وو (غسل پرې واجب دی اتفاقاً).
۱۴. شک یی وو چہ دا مني دي او کہ مذي او احتلام ورتہ یاد نہ وو (غسل پرې واجب دی په نزد د طرفینو).

مسئله: که سړی د خوبه پاڅیدو په خپل ذکر یې لوندوالی ولیدو، شک یې راغی چې دا مني دي او که مذي؟ او احتلام ورته یاد نه وو نو که یې د خوب مخکې ذکر منتشر نه وو دلته غسل پرې لازم شو، او که یې ذکر منتشر وو نو غسل پرې لازم نه دی، او که یې یقین راغی چې دا مني دي یا احتلام ورته یاد شو، او یا دا چې په ملاستې ویده شو، نو غسل پرې لازم دی^۱.

د غسل طریقه او مسئلې یې

غسل کوونکی ته پکار دی چې اول کې نیت د غسل وکړي، د تبرک لپاره بسم الله پر زړه کې ووايي دواړه لاسونه تر مړوندو پورې ومینځي، بیا ورپه او لویه استنجاء وکړي، بیا کومه پليټي چې په بدن وي هغه لري کړي (ویې مینځي) باقاعده اودس به وکړي که په ډبره یا لرگي ولاړ وو خپلې پښې به اوداسه سره پرې مینځي او که تیځه یا لرگي نه وي او پښې په خټو یا بل شي چټل وي نو وروسته د غسل څخه به خپلې پښې ومینځي، کله چې یې وړوکې اودس خلاص کړو نو بیا به خپله خوله او پوزه درې درې وارې ومینځي، بیا به په خپل سر اوبه واچوي بیا به په ښۍ اوږه اوبه واچوی هم دغه شان په چپه اوږه خپل ځان به پوره او ښه ومېړي چې بدن کې هېڅ ځای ورنه وچ او بې موبنلو پاتې نشي، دا عمل به درې وارې تکرار کړي، آخر کې به خپل ځان په یوه پاک د ستمال وچ کړي که په اوداسه کې یې پښې مینځلي وي بیا ضرورت د مینځلو یې نشته، او که اوداسه کې یې پښې مخکې نه وي مینځلي نو درې وارې به خپلې پښې ومینځي په داسې حالت کې غسل وشو چې دا یوه د سنت طریقه ده. یادونه: په غسل کې فرض، واجب، سنت او مستحبات شته، کوشش وکړای شي چې ټول ادا شي، او که په غسل کې د فرایضو څخه یو هم

^۱ رواه شامی و منیه مصلی

پریښودل شو نو غسل یې نه کیږي.^۱

د غسل فرضونه

په غسل کې درې فرض دي:

- ۱- د خولې مینځل درې کرته پداسې طریقه چې ټولې خولې ته اوبه ورسېږي، بې له روژې اوبه غرغره هم شي.
- ۲- د پوزي مینځل چې د پوزي نرمیو ته اوبه ورسېږي.
- ۳- په ټول بدن درې کرته اوبه اچول او ځان ښه موبدل حتی یو ویښته هم وچ پاتې نشي.

د غسل سنتونه

په غسل کې څلور سنت دي:

- ۱- استنجاء کول.
  - ۲- نجاست حقیقي که په بدن لگیدلي وي د هغه لري کول.
  - ۳- اودس کول.
  - ۴- په ټول بدن داسې اوبه اچول چې اول به یې په سراجوي، بیا په ښۍ اوږه او بیا په چپه اوږه او بیا په نور بدن، په نیت او بسم الله به غسل شروع کوي، مسواک وهل، خلال او موبدل وغیره چې اوداسه کې سنت دي په غسل کې هم سنت دي^۲
- مسئله: که غسل کوونکی په جاري اوبو کې یا باران کې په قدرت اودس او غسل حصار شو ټول بدن ته یې اوبه ورسیدې نو سنت یې آدا شو، همداسې په لوی حوض کې حصار شو او خپل ځانته یې حرکت ورکاوه یا یې قدم اخیسته، پدې سره هم سنت آدا کیږي.^۳

^۱ رواه دور مختار و شامی

^۲ رواه دور مختار و شامی

^۳ رواه دور مختار و شامی

مسئله: په غسل کې د ډیرو اوبو استعمالول (اسراف) نشته، او نه ډیرې کمې. غسل کې قبلې ته مخامخ دریدل هم نشته، خبرې به هم نه کوي، دعا به هم نه لولي، په ډیر خفیه ځای کې به غسل کوي چې څوک نه وي، آخر کې به ځان په پاکه ټوټه وچوي.^۱

مسئله: د جنابت په غسل کې که د چایو وینسته هم وچ پاتې شي یا یې مضمضه (د خولې مینځل) پاتې شي یا یې د پوزې مینځل هیر شول نو غسل یې ونشو، که وروسته د غسل ورته یاد شو بیا د ده غسل ته ضرورت نشته، بلکه په هغه وچ ځای به اوبه واچوي، خوله او پوزه به کنګال کړي، که چیرې یې پدې غسل چې مضمضه او استنشق یې نه وي کړې لمونځ یې آدا کړی وي لمونځ یې ونشو.^۲

مسئله: که د چا نوکانو کې اوږه وچ شوي وو غسل یې نه کیږي ترڅو چې اوږه لري نکړي.^۳

مسئله: بنځې ته ضروری دي چې غسل کې بنګړي، ګوتې او نور شيان بڼه وښوړي همدا رنگه پوزه کې چارګل او غوږو کې لښتۍ بڼې وښوړي او که لښتۍ او چارګل یې هم نه وي نو سوري ته یې اوبه رسول ضروري دي.^۴

مسئله: که د چا غاښو کې څه شی بند وي، د هغه لږې کول ضروری دي، باید اوبه هغه ځای ته ورسېږي او که یې لري نکړي نو غسل یې نه کیږي دا ځکه چې غسل کې د یوه وینسته ځای وچ پاتې شي نو د هغه غسل نه کیږي، که ډیر کم شی په غاښو کې نښتۍ وي نو هغه د څو وینستانو په اندازه راځي.^۵

^۱ رواه مینه

^۲ رواه کبری او شرح التنویر

^۳ کبیري شرح التنویر

^۴ روه شرح التنویر

^۵ رواه شامی

مسئله: که چا په وینښتو یا بدن باندې تیل لگولي وي او په غسل کې یې پر ځان اوبه واچولې او ټول بدن یې لوند شو، خو بدن یې د غوړوالي پواسطه اوبه ښې نه قبلوي خیر دې غسل یې وشو کومې اوبه یې چې پر ځان اچولې او ټول بدن باندې اوبه تیري شوي صحي دي. په خپله خوله او پوزه باندې دې اوبه تیري کړي، غسل یې وشو.^۱

مسئله: که د جمعې یا اختر ورځ وه او چا د جنابت لپاره غسل کړی وي نو دا یو غسل درې واړو لپاره کفایت کوي، نیت به د درې واړو د ثواب لپاره وکړي.^۲

د وږي او لوی بې اودسې احکام

په چا چې غسل فرض شوی او د جنابت حال کې وي یا ښځه د حیض او نفاس حالت کې وي، مکې شریفې ته او جومات ته داخلیدای نشي، همداسې طواف کول هم ورته حرام دي، لیکن ضرورت وي، بیا فرق نلري لکه: دا چې د ده کور دروازه جومات دروازې ته وي بله لاره ونه لري تلای شي، یا دا چې بې له جومات نه بل ځای د اوسیدو نوي، یا دا چې مسافر وو غسل پرې واوښت، او په جومات کې حوض، چینه یا نور د اوبو وسیله وه، داسې شخص ته جواز لري چې تیمم ووهي ور داخل شي.

مسئله: څوک چې جنوب وي، یا د حیض او نفاس حالت کې وي نو قرآن کریم ته لاس وروړای نشي حتی چې د لستونې پواسطه هم لاس وروړای نشي، آن که جدا یې تیکه په لاس کې ونيوله او قرآن کریم پرې راواخلي، یا دا چې قرآن کریم بې له خپلې وقایې نه جدا پوښ شوی او قرآن کریم یې پکې تاو کړی وي داسې حالت کې بیا لاس وروړل جواز لري. همداسې که په کومه گوته یا روپۍ یا تعویذ کوم آیات لیکل شوی وي

^۱ رواه شرح التنویر

^۲ رواه شرح التنویر

لاس وروړل ورته جواز نه لري او که په څه شي پوښل شوی وي نو بیا لاس وروړای شي.^۱

مسئله: په لویه بې اودسی کې د قرآن کریم لوستل جواز نه لري او که چیرې ښځه د حیض او نفاس په حالت کې وي پداسې وخت کې ماشوم ته سبق ویلی شي، لیکن یو آیت به پوره نه ورته وایي بلکه په زور او زیر او یوه یوه کلمه به درس ورته وایي، ساه به باسي، په یوه ساه به یې هم ورته نه وایي پداسې حالت لاس وروړل قرآن کریم ته ندي پکار بلکه په ډکي دې ورته د قرآن کریم پانې اړوي همدا رنگه حکم په جنابت کې هم دی.^۲

مسئله: په جنابت کې درود شریف ویل، د الله پاک نوم اخیستل، د دعا آیتونه د دعا په نیت او استغفار کول دا ټول جواز لري، لیکن په نیت د تلاوت د قرآن کریم لوستل ورته جواز نلري، او که یې ورته کتل لوستل یې نه بیا فرق نه لري، همدا سې به د کلام ربی په نوشته کولو کې هم احتیاط کوي، ندي لیکي.^۳

مسئله: د جنابت حالت کې د نوکانو اخیستل، د نامه لاندې وینستان اخیستل یا د نورو وینستانو لري کول مکروه دي.^۴

مسئله: که سړی د ښځې سره یوه شپه کې څو کرته جماع وکړه، آخر کې یو غسل ورته کفایت کوي او که یې جدا جدا وکړي ورته بهتره ده، بعضې علماء کرام وایي چې احتلام نه وروسته او لمبلو وروسته چې چا جماع وکړه د هغوی هغه اولاد به یا لیونی وي او یا بخیل وي.^۵

^۱ رواه شرح بدایه و شرح التنویر

^۲ رواه عالمگیر

^۳ شرح التنویر و رد مختار

^۴ رواه فتاوه هندیه

^۵ رواه شامی

متفره مسئلې

مسئله: که شرعی کتاب د ویلو نه ووت او بیکاره شو، حکم یې دا دی چې د الله پاک د رسول کریم صلی الله علیه واله وسلم او د فرښتو نومونه به ترې لري کړي، باقي به وسوزوي یا به یې دفن کړي یا به یې اوبو ته واچوي، او که قرآن کریم د تلاوت نه ووت هسې به یې نه غورځوي بلکه یوه ټوټه کې به یې ونغاړي داسې ځای کې به یې ښخ کړي چې هلته د رفت و آمد لاره نه وي، یا د به یې د قبر خوا کې ښخ کړي، یا به یوه داسې جگ ځای کې ځای ورته جوړ کړي او هلته به قرآن کریم کیږدي.

مسئله: د جومات خس او خاشاک به هم داسې ځای کې نه اچوي چې هلته خوسا او بوی ناکه ځای وي، پاک ځای کې به یې اچوي. همداسې په کوم کاغذ چې آیات لیکلي وي یا بل شرعي شی لیکلي وي، په هغه کې د شي تاوول مکروه دي.

په کومو اوبو اودس او غسل جواز لري او په کومو اوبو جواز نلري

مسئله: د باران، خوږ، لښتي، چينې، کوهي، حوض، درياب او سمندر په اوبو غسل کول او اودس کول جواز لري، که هغه اوبه خوږې وي او که ترخې وي، د واورې وي او که د گلي وي چې هغه ویلي شوی وي، لیکن د مالګې په اوبو جواز نلري.^۱

مسئله: د ونې یا د پانویا د میوې اوبه چې په خوږ یا ویالې کې ویستل شوي وي پداسې اوبو اودس او غسل کول جواز نلري همداسې د هندوانې او گني په اوبو هم جواز نلري.^۲

مسئله: د کومو اوبو چې صفتونه یې بدل شوي لکه: خوند، بوی او رنگ په هغو اوبو غسل او اودس کول جواز نلري، لیکن که داسې شی یې

^۱ درمختار^۲ شامی

اوبو کې ایشولی وي، چې په هغه سره صفایي راځي لکه: د بیري پانې نو بیا فرق نلري پرې کیږي.^۱

مسئله: په کومو اوبو چې مړی لمبول شوی وي، هغه اوبه نجسې دي، او په کومو اوبو چې غسل یا اودس شوی وي، نو د دې اوبو استعمالول او خښل هم مکروه دي حتی حرامی دي نه به اودس پرې کوي او نه به یې نور شي باندې استعمالوي.^۲

مسئله: د اودس کولو وخت کې د مخ او لاس اوبه چې بهیږي، لږ یا څه ډیر څاڅکې چې په بدن یا جامو لگيږي فرق نلري، لیکن بهتره دا ده چې اول کې خپلې جامې راټولې کړي.^۳

مسئله: که د سړي اودس وو او ده د آب زم زم اوبو باندې د تبرک لپاره اودس یا غسل کاوه خیر دی، لیکن په بې اودسۍ کې نه به غسل پرې کوي او نه به اودس پرې کوي همداسې د پیلیتی پریمنخل او استنجاء کول هم پرې ښه ندي او که ضرورت وو فرق نلري.^۴

مسئله: که په منگي یا سطل کې ماشوم لاس وواهه او په لاس یې پلیتی وه یا دا چې باران وو پاس په بام پلیتی وه ناوه کې اوبه راروانې وې، دواړو حالاتو کې اوبه ناپاکي دي نه پرې غسل کیږي او نه پرې اودس، او که دواړو حالاتو کې پلیتی نه وه نو بیا ورته جواز لري، لیکن بهتره دا ده چې نورې اوبه پیدا کړي.^۵

مسئله: کوم حوض چې لس شرعي گزه اوږد او لس شرعي گزه پلن وي، او ژور وي، چې سړی اودس کوي، لاندې ترې ځمکه نه ښکاره کیده

^۱ رواه عالم گیر و هدایه

^۲ رواه شامی، بحر اریق، عالم گیر

^۳ شرح التنویر

^۴ طحاوی

^۵ منیه و منیه کبیری

نو دې ته ده در ده ویلي شي. نو که پداسي حوض کې څه پليتي لويديلي وي او هغه نه بنسکاره کيده لکه متيازې يا شراب وغيره هر اودس کوونکی کولای شي چې د حوض په هره څنډه کيني اودس کولای شي، او که داسې پليتي لويديلي وي چې هغه معلومیده لکه: مړ پسه وغيره، نو بيا اودس کوونکی دې د حوض بلې څنډې ته خپل اودس وکړي او که چيرې پردې ده در ده حوض کې دومره پليتي لويديلي وه چې د حوض ټولو اوبو ته يې خوند او رنگ تغير کړی وي نو دا اوبه ټولې نجسي دي.^۱

مسئله: که د حوض اوبه ده در ده مقدار نه کمی وي مثلاً هفت در هفت او په هغه کې نجاست ولويده هغه اوبه ټولې نجسي دي او که چيرې اوبه پرې راروانې وي او هغه هفت در هفت ټول ډک شو او څه ورنه ونه وتلې بيا هم دا اوبه نجسي دي، اگر که هفت در هفت دی بعضی د پاکي حکم کوي.^۲

مسئله: په کومو حشراتو کې چې وينه نه وي، لکه میاشی، سپڼګه، مچ، مچۍ، لړم او داسې چې اوبو کې بیرون مړ شوی وی و اچول شي یا اوبو کې مړ شي نو اوبه نه ناپاکي کېږي، اوبه که لږې وي یا ډیرې وي، اودس او غسل پرې کولای شي.^۳

مسئله: کوم حیوان چې اوبو کې پیدا کېږي او پکښې اوسېږي لکه: ماهی، چنگښه، کني کبر وغيره هغه په اوبو کې مړ شو، یا دا چې اوبو ته مړ وغورځول شو، پدې اوبه نه ناپاکي کېږي، لیکن که د وچې چنگښه وي، چې هغه وينه لري که اوبو ته مړه ولويده یا پکې مړه شوه اوبه نجسي کېږي دلته د اوبو او وچې د چنگښې فرق دا دی چې د اوبو د چنگښې گوتی پرده لري نښتي وي او د وچې د چنگښې گوتي جدا جدا وي پردې نلري.^۴

^۱ رواه منیه او شرح تنویر

^۲ منیه و کبیری

^۳ رواه دور مختار و شامی

^۴ رواه شرح التنویر

مسئله: که په حوض یا کوهي کې د ونو پانې ولويدلې او په اوبو کې يې فرق راوست لیکن اوبه په هماغه شکل صابتي وي پداسې اوبو غسل او اودس جواز لري.^۱

مسئله: په کومو اوبو کې چې پليتي لويدي وي، او د اوبو بوی، خوند او رنگ ته يې تغیر ورکړي پداسې اوبو بلکل اودس او غسل کول او بل ځای يې استعمال جواز نلري، لکه متیازی نو د داسې اوبو ورکول څارویو ته هم جواز نلري.^۲

د کوهي بيان او مسايل

د کوهي (څاء) ژوروالي کې اعتبار نشته، او که ده درده د مقدار نه کم وو او څه مقدار نجاست ورته ولويده نو دا ناپاک شه، دا به هغه وخت پاکيږي چې ټولې اوبه ورنه وويستل شي او د حيواناتو حکم وروسته به په تفصيل سره بيان شي.

مسئله: که د زرکې، کوتري، چنچنې او داسې نورو مرغیو غول (گندگی) کوهی ته ولويده نو پدې باندې د کوهي اوبه نه خرابيږي او که د کورني چرگې یا هیلۍ واغیره گندگی کوهی ته ولويده، کوهی پرې ناپاکه کيږي ټولې اوبه يې راويستل کيږي، همداسې که د سپي، پشو، غوا او داسې نور شي گندگی کوهي ته ولويده هم دا حکم لري چې ټولې اوبه به يې راوباسي.^۳

مسئله: که سړی، وزه یا سپي کوهی ته ولويده او هلته مړ شو یا مړ ورواچول شوی وو داسې حالت کې د کوهي ټولې اوبه نجسې دي، ټولې اوبه به ترې راوباسي.

^۱ رواه تنوير الرابط

^۲ رواه هدايه

^۳ رواه منيه و کيږی

مسئله: که کوهی ډیر ژور وو او به یې په راویستلو باندې نه خلاصیدې نو حکم دا دی چې د هغې کوهي څنگ کې به بل هومره کوهی کیني، او به به د هغه کوهي نه راوباسي کله چې دا کیندل شوی کوهی ډک شو بیا نو هغه کوهی پاک شو، لیکن د هغه کوهي د لوندوالی اندازه به د دې کوهي په اندازه وي، یا دا چې یو لرگی به په اول کوهی کې کوز کړي د اوبو اندازه دې په نښه کړي کله چې دی بل کوهی ته د هغه لرگی په اندازه اوبه راوویستلې نور به یې بس کوي، او بعضي علماء کرام بیا وایي چې همدې کوهي نه به ۳۰۰ ډولچې اوبه راوباسي هم پاکېږي.^۱

مسئله: کوم حیوان کوهي ته ولویده یا مړ وغورځول شویا هلته مړ شو پکې بیا هغه پداسې حالت کې راوویستل شو چې هغه نه پرسیدلی وو او نه چاودلی وو او نه ریښیدلی وو نو دغه حیوان ته به وکتل شي که هغه مورک وو یا چینچری او یا کرپوری یا داسې بل حیوان نو دلته به دیرش ډولچې اوبه راوباسی گڼي شل خو بالکل ضروري دي.

او که چرګه، کوتره، پیشو یا داسې نور څخه نو دلته به شپيته ډولچې اوبه راوباسی که نه نو څلویښت خو ضروري دي او که وزه، پسه یا سپي وو نو داسې شیانو لویدو کې به ټولې اوبه راوباسي.^۲

مسئله: کوم حیوان چې نجس العین نه وي او هغه اوبو ته کوهي کې ولویدو او بیا هغه ژوندی راوویستل شو، او دا هم معلومه نه وه چې پښو یې نجاست وو یا نه وو نو پدې باندې کوهی نه پلټیږي، او که خولی ته یې اوبه تللي وې نو چوټه کېږي بیا به یې جوټې وکتل شي چې جوټه یې پاکه ده او که ناپاکه ده، دلته که چیرې پسه، وزه، غوا، میخه یا اوبن یا کوتره یا بل داسې حیوان کوهی ته ولویده، بیا هغه ژوندی راوویستل شو، د داسې حیوان اگر که خولی ته یې اوبه تللي هم وي، کوهی پاک

^۱ رواه منیه، کبیري وهدایه^۲ رواه درمختار

دی، لیکن د احتیاط لپاره به شل ډولچې اوبه ورنه راوباسي، او که سپي ورو لویده او خولی ته یې اوبه تللې وې بیا ژوندی راوویستل شو داسې وخت کې کوهی ټول پلټت شو اوبه به یې ټولې راوباسي، همداسې د خره د لویدو حکم هم دی. او که پیشو یا آزاده چرگه کوهی ته ولویده او ژوندی راوویستل شو دلته څلویښت ډولچې به راوباسي او که خنزیر ورو لویده او په کوم ځای یې چې اوبه لگیدلی نو ټولې اوبه نجسې دي، نو د ټولو اوبو راویستل ضروری دي.^۱

مسئله: که کوهی ته ډولچه ولویده، کله چې څوک ورکوزیږي، هغه به استنجا کوي بیا به ورکوزیږي که چیرې بیا دا سړی په غوټه باندې ډولچه راوباسي او د دې سړي په بدن او جامو څه پلټي نه وي نو دا اوبه پاکي دي او که څه پلټي په بدن یا جامو یا دا چې استنجا یې نه وه کړي څه نجاست وو نو دا اوبه بیا ناپاکي دي.^۲

مسئله: که کوهی ته موبک یا داسې بل حیوان لویدلی وو او هغه مړ راوویستل شو ورته معلومه نه وه چې دا څه وخت لویدلی دی چې نه پرسیدلی دی او نه ریښیدلی دې نو دا دیوې شپې او یوې ورځې حکم لري، دلته به د کوهی نه څلویښت ډولچې اوبه راوباسي. که مخکې چا پدې اوبو اودس کړی وي، او لمونځ یې پرې ادا کړی وي باید خپل لمونځ راوگرځوي. او که یې جامې یا بل شی پرې مینځلی وي هغه به بیا پریمنځي او که چا اوږه پرې لاندې کړي وي او ډوډۍ یې پخه کړي وي هغه دې اوبو ته واچوي.

او که چیرې حیوان کوهی کې پرسیدلی یا چاودلی وو دلته دا د درې شپو او درې ورځو حکم ورکوي داسې حالت کې به د درې شپو او درې ورځو لمونځونه راگرځوي.^۳

^۱ رواه درمختار و شامی

^۲ رواه شرح التنویر

^۳ رواه شرح تنویر و منیه

مسئله: په ناپاکه دوره کوهی نه پلي تيرې، همداسې که د وزې يوه يا دوه پچې همدا رنگه که په پيو کې د لوشلو وخت کې ولويدې، سمدستي يې راوويستلې او ماتې شوی هم نه وې، شوي پرې نه خرابيږي.^۱

د جوتې بيان او مسائل

مسئله: د انسان جوت په پاکه ده نروي او که ښځه، مسلمان وي او که کافر، په حالت د جنابت کې وي او که په حالت د حيض او نفاس کې وي، او که پاک وي، خلاصه چې جوت په هر حالت کې پاکه ده او که په خوله يې څه ناپاکي ظاهره کې لگيدلي وي نو د ظاهري ناپاکي پواسطه جوت په ناپاکه شي. مثلاً چا شراب وڅښل يا يې خوله وينې شوه، بيا يې سمدستي اوبه وڅښلې دا جوت په ناپاکه شوي.^۲

مسئله: کوم حيوان او خاړوی چې هغه حلال وي لکه: پسه، وزه، غوا، مينښه وغيره او د داسې نورو جوت په پاکه ده، همدا رنگه د کومې مرغۍ چې غوښه يې حلاله وي لکه: زړکه، تارو، تنډری، سحرايي چرګان وغيره د دې هم جوت په پاکه ده او که چيرې جاته معلومه شوه چې د دې حيواناتو په شونډو يا د مرغۍ په مښو که څه ظاهري پليتي لگيدلي وه، او اوبو کې يې خوله کيښوده نو د هغو پليتيو پواسطه اوبه ناپاکې شوې.^۳

مسئله: د ليوه، منزري، فيل (هاتي) گيدرې، شادو او نور ځناورو چې خپرل کوي د دې ټولو جوت په پليته ده.^۴

مسئله: د پيشو جوت په پاکه هم ده لیکن مکروه ده، که نورې اوبه پيدا کيدې د پيشو په جوت او د ښه ندی، او که مجبوریت وو بيا فرق نلري، او که پيشو موږک وخور او بيا يې اوبه وڅښلې نو دا اوبه پليتي

^۱ رواه درمختار و شامی

^۲ رواه هنديه، منيه

^۳ رواه شرح التنوير

^۴ رواه درمختار و هدايه

دي او که خوله يې خټلی وه نو بيا هغه اوبه پليتي ندي، لیکن مکروه دي.^۱
 مسئله: د سپي جوته پليته ده، که په کوم لوبښي کې يې خوله ووهله
 هغه لوبښی به بيا په درې وارې ومنيځي او بو باندې پاکيزي يا دې اوه
 کرته پرې مينيځې بهتره ده يا دې يو وارې په خاوره وميني.^۲
 مسئله: که پيشو کتخ يا پی يا بل شی جوته کړو که مسکيني وي ودې
 خوري او که مالداري وي، هغه دې نه خوري کوم غريب يا مسکين ته دې
 ورکړي.^۳

مسئله: که پيشو د چالاس يا کالي وختل نو بې له مينځلو نه به خپل
 لمونځ نکوي، مکروه دی.^۴

مسئله: د ښکاري مرغانو لکه: باز، باشه او نور جوته يې مکروه ده او
 که ناپاکه شی يې نه وو خوړلی بيا جوته پاکه ده. همداسې د مار،
 منځگ، چرمخکۍ وغيره جوته هم مکروه ده، او کوم حيوان لکه: مچ،
 لرم، مچۍ او ميربۍ چې وينه نلري نو جوته يې پاکه ده، او که موزک
 ډوډۍ څه خوړلي وي بايد د هغې ځای شاو خوا ډوډۍ ترې لرې کړي.^۵

مسئله: د نامحرمې ښځې او نامحرم سړي جوته مکروه ده، دا ځکه چې
 ناجايزه لذت ورنه حاصلوي لیکن د خپلې ښځې او نسبي ښځې چې د
 هغې سره يې نکاح حرامه وي نو بيا يو د بل جوته حلاله ده.^۶

مسئله: د خره او قچرې جوته پاکه ده، لیکن علماوو شک کړی دی،
 فرمايي که نورې اوبه مو پيدا کړې پدې اوبو به اودس نکوي، حتی تميم

^۱ رواه درمختار و هدايه^۲ رواه شرح تنوير و رد مختار^۳ رواه شرح تنوير او شامي^۴ رد مختار^۵ روه درمختار او شامي^۶ رواه دو مختار و رد مختار

دې ووهي او خپل لمونځ دې وکړي.^۱

مسئله: د کوم حيوان چې جوته نجسه ده خوله يې هم نجسه ده، او د کوم حيوان چې جوته پاکه ده د هغه خوله هم پاکه ده، د خره او چرې خوله پاکه ده چې په بدن يا په کاليو ولگيده نو مينځلو ته يې ضرورت نشته، ليکن د احتياط لپاره مينځل يې ضروري دي.^۲

د تيمم مسایل

مسئله: که چانه د يو ميل په اندازه اوبه لرې وي يا وې خودې پرې خبر نه وو په استعمال يې قادر نه وو نو ده ته تيمم جواز لري، تيمم به ووهي خپل لمونځ به ادا کوي.^۳

مسئله: که آبادي کې وو د لمانځه وخت شو اول ورته د اوبو پيدا کول واجب دي او که په ځنگله کې وو نه اوبه ورته معلومې وي او نه څوک وو چې د اوبو پوښتنه ورنه وکړي نو بيا ورته تيمم جواز لري او که چيرې پدې گمان وو چې اوبه به پيدا شي نو لمونځ به تر آخره وځنډوي او که يقين يې وو چې اوبه دلته نه پيدا کيږي بيا ورته جواز لري چې تيمم ووهي خپل لمونځ ادا کړي.

فايده: شرعي ميل ۴۰۰۰ څلورزره گزه دی، او يو شرعي گزييا ۴۰ څلوېښت گوتي دی، او يوه گوته بيا ۴ څلور اوربشې دی، يعنې څلور اوربشې پي در پي کيښودل شي د يوې خيټه بلې سره ولگيږي نو دا د يوې گوتي اندازه ده.

مسئله: که يو ځای کې کوهی وو ليکن د اوبو د راويستلو څه وجه ورسره نه وه، يا هلته ځناور يا بل دشمن وو ورتلل يې خطر درلوده او

^۱ رواه مجمع الانهار

^۲ رواه شرح التنوير و شامي

^۳ روه درمختار و رد مختار او شامي

نورې اوبه ورنه یو میل لرې وی بیا کولای شي چې تیمم ووهی او لمونځ وکړي.^۱

مسئله: که اوبه وي او هغه خرڅیدي ده سره روپی. نه وي نو بیا تیمم ورته جواز لري.^۲

مسئله: که اوبه ورسره وي په سفر کې وو د تندې خطر ورسره وه یا د ملګري او څاروي د تندې په خاطر یې د تندې خطر حس کاوه، تیمم ورته جواز لري، یا دا چې په لاره کې د اوږد لمدولو یا د کتغ لپاره یې په سفر کې کار ورنه اخیسته، بې له اوبو یې چاره نه درلوده، بیا کولای شي په تیمم سره لمونځ ادا کړي.^۳

مسئله: که چا سره د زم زم اوبه وي او هلته لمونځ ورنه قضا کیده، تیمم به نکوي په همدې اوبو به اودس وکړي او لمونځ به ادا کړي.^۴

مسئله: یو سړی جنوب وو، د بلې ښځې د حیض وخت پوره وه او هلته یو مړی پروت وو نو اوبه لرې وي د یوه شخص لپاره یې کفایت کاوه دلته که دا اوبه د یوه شخص وی هغه به یې ولګوي او که شریکي وي، نو لمړی به پرې مړی ولټوي، هر یو به خپل حق ورته وبخښي، او که اوبه مباح وي نو جنوب به پرې ولاړي او نور به تیمم ووهی لمونځ به وکړي.^۵

مسئله: که د چا دواړه لاسونه څنګل کې پرې شوي وو او دواړه پښې یې په زنگنو کې پرې شوي وي او مخ یې زخمی وو نو پدې سړي نه اودس شته او نه تیمم هسې به یې اودسه او بې تیمم لمونځ وکړي.

مسئله: که څوک بندي وو بندي ځانه کې نه ورته اوبه وي نه پاک ځای

^۱ درمختار

^۲ رواه برائيق و شرح التنوير

^۳ رواه شرح تنوير او رد مختار

^۴ رواه شرح منيه وفتح القدير

^۵ شرح التنوير و رد مختار

وو او نه پاکه خاوره چې دې هلته اودس یا تیمم وکړي، دې ته فاقد الطهورین ویل کیږي، هلته به لمونځ نکوي، بلکه د لمانځه وخت کې به د لمانځه پېښه کوي، یعنې د لمانځه نیت به نه تړي، هسې دې د لمونځ کوونکي په شکل ودریږي، په ولاړې به د سر په اشاره لمونځ وکوي، څه به نه وایي هسې به ولاړ وي، بیا نو کله چې آزاد شو قضایي به یې راوړي.^۱ مسئله: که څوک د اوبو د استعمالولو څخه عاجز وي، او شرعي مجبوریت ولري، مثلاً سخته یخني وي، وجود ته یې خطر پېښیږي، او یا یې اوبه پیدا نکړي، تیمم یې وواکه لمونځ یې ادا کړو نو دا لمونځ صحیح دی، راگرځولو ته یې حاجت نشته، او که چیرې په تیمم باندې لمونځ وکاوه وخت د لمانځه لا پاتې وو او ده اوبه پیدا کړی بیا هم د لمانځه راگرځولو ته ضرورت نشته.^۲

مسئله: په کومو شیانو چې اودس ماتېږي، په هغه سره تیمم هم ماتېږي، تنه یو دا چې کوم وخت چې چا تیمم وهلی وي او اوبه یې ولیدې او قادر په اوداسه وو نو تیمم یې مات شو.^۳

مسئله: په تیمم کې دا ضروری نده چې وایي چې زه اودس لپاره تیمم کوم یا د غسل لپاره تیمم کوم بلکه د زړه اراده ضروره ده، د خپل ځان د پاکیدو لپاره او لمانځه لپاره به داسې نیت تړي (تَوَيْتُ أَنْ تَيْمَّمَ لِرَفْعِ الْحَدَثِ وَلَا سُبْحَةَ الصَّلَاةِ) دا نیت د اوداسه او غسل دواړو لپاره کفایت کوي، د دې ضرورت نشته چې د اوداسه لپاره جدا او د غسل لپاره جدا جدا نیت وکړي.^۴

^۱ رواه ابو سعود و بحر رايق

^۲ رواه هنديه و شرح التنوير

^۳ رواه مطلقى و هدايه

^۴ رواه كنز الدقايق

د تیمم طریقه

د تیمم طریقه داده چې اول به نیت وکړي، بیا به بسم الله ووايي، دواړه لاسونه به په پاکه ځمکه یا هغه شي چې د ځمکې له جنسه وي، پداسې حال چې گوتې به یې پراخه نیولي وي پر ځمکه ووهیې مخې او شا خواته به یې راکش کړي، بیا به لاسونه پورته کړي، لږ دې ټک وهي، بیا به یې په ټول مخ راوکارې، دوهم کړت به بیا خپل لاسونه پر مخکه ووهي، ټک به یې وهي. د چپ لاس د غټې گوتې نه سوا د نورو څلورو گوتو په باطن طرف د بنی لاس د گوتو سرونو څخه شروع کړي او د هغه په ظاهر طرف به یې راکش کړي، تر څنگلو پورې، بیا دې د هغه ځایه د چپ لاس ورغوی د بنی لاس په باطن طرف راکارې، چې د بنی لاس ورغوی غاړې ته ورسیږي، د چپ لاس د غټې گوتې بیخ به مړوند ته رسیدلی وي، د هغه ځایه نه به دا گوته دغه شان د بنی لاس د غټې گوتې په ظاهر تیر کړي، بیا دې په همدې قسم د چپ لاس مسح وکړي، آخر کې به د دواړو لاسونو د گوتو خلال هم وکړي، تیمم یې وشو.^۱

مسئله: په کومه ځمکه چې متیازې شوي وي، وچې شوی وي او اثر یې پاتې نه وي او که نوره پلټتې هم وي لیکن اثاري یې نوي پاتې، پداسې ځای لمونځ کېږي لیکن تیمم پرې ندی جایز او که چاته معلوم نه وي بیا فرق نلري، تیمم پرې وهلی شي.^۲

مسئله: د ځمکې نه سوا بل داسې شی چې هغه د ځمکې د جنسه وي او پاک وي د امام صاحب په نزد تیمم پرې جواز لري لکه: خاوره، چونه، شگه، رانجه وغیره، او کوم شی چې د ځمکه د جسنه نوي لکه: وسپنه، سره زر، سپین زر، غنم او لرگی وغیره نو په هغې باندې تیمم جواز نلري

^۱ شرح منیه الکبیری^۲ رواه منیه و بحر

ها که چیرې د ورې او خاورې پرې پریوتلي وي بیا جواز لري.^۱
 مسئله: همداسې که ایره کې خاوره ګډه وي، او د خاورې مقدار پرې
 دیروي نو بیا تیمم پرې جواز لري او که خالصه ایره وي نو بیا تیمم پرې
 جواز نلري.^۲

مسئله: که کوم خای کې سیوا د خټې نه وچه مخکه پیدا نشوه نو لمده
 خټه به په کوم شي وموړي چې هغه وچه شي، بیا به تیمم پرې ووهي نو بیا
 جواز لري.^۳

مسئله: که اوبه موجودې وي او چا د جومات تلو لپاره، تلاوت لپاره
 یا د قرآن کریم راخستلو لپاره تیمم ووهو نو دا تیمم هیڅ اعتبار نلري،
 صحیح نده.^۴

مسئله: د جمعې د لمانځه لپاره تیمم جواز نلري، که د اوداسه په کولو
 د جمعې لمونځ ورنه ختم شي فرق نلري د ماسپښین لمونځ دې وکړي.^۵
 مسئله: د اخترو لمونځونو لپاره که یې دفعتا اودس مات شوی وي،
 یا دا چې وخت کم وي او ده اودس کاوه د لمانځه د فوت کیدو ویره ورسره
 وه نو بیا کولای شي تیمم وکړي جواز لري.^۶

مسئله: همداسې د جنازې لمانځه لپاره ده سره ویره وه چې زه ترڅو
 اودس کوم جنازه رانه فوت کیږي نو تیمم ورته جواز لري، بیا که چیرې
 دوه جنازې وي او د دواړو جنازو د فوت کیدو ویره وه بیا به دوهم واري
 دوهمې جنازې ته تیمم ووهي، اولنی تیمم ورته کافي ندی.^۷

^۱ رواه منیه و بحر^۲ رواه درمختار و رد مختار^۳ رواه شامي^۴ رواه منیه و شرح تنویر^۵ رواه بحر رايق^۶ رواه هدايه^۷ رواه درمختار

مسئله: که اوبه نه وي د تلاوت لپاره او د قرآنکريم د لاس وړو لپاره تیمم کولای شي جواز لري لیکن لمونځ پرې نشي کولای.

مسئله: که چا د لمانځه لپاره تیمم وکړو لکه د اودس غوندې، ترڅو چې دا تیمم یې باقي وي هومره لمونځونه پرې کولای شي، فرض وي یا سنت او که نفل او همدغه شان تلاوت پرې هم کولای شي^۱

پر موزو د مسح بیان

مسئله: هغه موزې چې بنسټګری پکې پتیرې، او د څرمنې څخه جوړ شوی وي، او په هغه کې درې څلور میله مزل کیدای شو په اوداسه به یې پنبو کړي، او د وخت تر پوره کیدو مسحه پرې کولای شي.

مقیم لپاره یوه شپه او یوه ورځ وخت لري، او مسافر لپاره پر موزو درې شپې او درې ورځې وخت لري، مطلب دا دی کله مقیم د سهار اودس وکړو موزې یې پر پنبو کړې تر بل سهاره پورې کله چې د سهار لمانځه لپاره اودس کوي هغه پخوانی د موزو مسح یې باقي ده تر دې اوداسه دوام لري.^۲

مسئله: د مسافر لپاره درې شپې ورځې پر موزو مسح ورته جواز لري، لکه چې ده د نن ماسپښین د لمانځه لپاره اودس وکړو بیا یې خپلې موزې پنبو کړې کولای شي د هر لمانځه د اوداسه لپاره پر موزه مسح وکړي، کله چې درې شپې او درې ورځې د مسح کولو پوره شوې، یعنې د شنبې د ورځې په ماسپښین یې موزې پر پنبو کړې تر سه شنبې ماسپښین تر اودسه پورې دوام لري.

لنډ مثال یې: مسافر د ماسپښین د لمانځه لپاره اوداسه کې موزې پر پنبو کړې نو دې د دریمې ورځې لمر پریوتو پورې دا مسح دوام لري، او

^۱ رواه هدایه

^۲ درمختار

که مقیم یې د ماسپښین د لمانځه لپاره موزې پر پښو کړې دا مسح بیا د سبا ورځې د لمر پر یو توپورې دوام لري، ترڅو چې د ماسپښین وخت باقی وي.

مسئله: که د چا موزې په پښو وي غسل پرې واوځوت غسل ته به موزې اوباسي^۱.

پر موزو د مسح سنت طریقه

د لاسونو ګوتې به لمدې کړې، بیا به د پښو د ګوتو د پاسه ږدي البته برسیره پر موزو باندې بیا به یې د پښو د پړکیو پر سر ګوتې راکش کړي تر پنډیو پورې، په بنی پښه به بنی لاس او په چپه پښه به چپ لاس، د ګوتو سره به ورغوی هم پر موزه ږدي^۲.

مسئله: د موزو د مسح مستحبه طریقه دا ده چې د ګوتو او د ورغوو خپته به په موزو راکاږي، او که د شا په طرف یې مسح وکړه هم صحیح ده^۳.

مسئله: که چا د موزو مسح په بروکړه او په اوږدو یې ونکړه هم صحیح ده^۴.

مسئله: که چا په موزو مسح ونکړه، باران یې موزې لمدې کړې، یا د باران پواسطه د فصل په واشو لمدې شوې وي پکې تیر شو او موزې یې لمدې شوې، مسح یې کیږي^۵.

مسئله: کله چې د موزې د مسحې موده پوره شوه، مسح یې ماتیري، مجبور دی موزې به اوباسي پښې به مینځي، که اودس یې درلوده،

^۱ رواه دارالمنتقى او درمختار

^۲ رواه منیه

^۳ رواه منیه

^۴ رواه درمختار و منیه

^۵ رواه دور مختار و شامی

اودس ته یې ضرورت نشته، او که اودس یې نه درلودو موزې به باسي اودس به هم پوره کوي بیا به د موزو مسح هم تازه کوي.^۱

مسئله: که په موزو کې اوبه داخلي شوې ټوله پنبه یا نیمه یا د هغه نه زیاته لمده شوه مجبور دی هغه بله موزه به هم اوباسي دواړه پنبې به مینځي.^۲

مسئله: کومې موزې چې د درې ګوتو په اندازه خیري وي مسح پرې جواز نلري او که له درې ګوتو کمه خیري وي نو بیا مسح پرې جواز لري.^۳ او که د یوې موزې خیري والی د دوه ګوتو په اندازه وو او د بلې د یوې ګوتې په اندازه خیرې وو خیر دی مسح پرې جواز لري، لیکن د یوې موزې چې درې ګوتي خیري وي جواز نلري.^۴

مسئله: که موزې د جرابو د پاسه پنبو شوي مسح پرې جواز لري.^۵ مسئله: په جرابو مسح جواز نلري، او که لاندې ورته خرمن ګڼدل شوي بیا جواز لري.^۶

مسئله: په بوتانو هم مسح جواز لري، لیکن شرط دا دط چې کوم ځای پورې چې اودس کې د پنبو مینځل فرض دي، هغه ځایونه پکې پټ وي جواز لري.^۷

مسئله: که د سرد مسح په بدل کې، په ټوپۍ یا پټکي باندې مسح کول غواړي یا د مخ مینځلو بدل کې په چادري کول غواړي او د لاسونو

^۱ رواه شرح التنوير

^۲ رواه زیلعی

^۳ رواه درمختار و شامی

^۴ رواه منیه

^۵ غنیه

^۶ رواه شرح التنوير

^۷ رواه درمختار

مینځلو بدل کې په لستونو مسح کول غواړي دا درست نه ده، مسح یې نه کیږي.^۱

مسئله: د مسافر لپاره خود مسح موده درې شواړوزه ده او که ده پر موزو مسح کړي وي یو شواړوز وروسته کورته راغی، د سفر خبره یې ختمه شوه موزې به اوباسي او پنبې به مینځي.^۲

په پټۍ مسح کول

مسئله: که د چا نوک پرې وو یا یې پنبې چاودې وې، پټۍ یې پرې ایښي وه، او بو ضرر ورته درلود یا یې په لاس دانه وه یا یې په نور وجود زخم وو او پټۍ یې پرې ایښي وه، د اوبو رسول ورته ضرر رساوه خپل لاس به لوند کړي پرې راکش دې کړي مسح یې وشوه، او که کوم ځای یې غوړ کړی وو او به دې پرې تیري کړي.^۳

مسئله: د پټۍ د پاسه باید ټول ځای مسح کړي که نو نیم ځای به حتمي مسح کوي، که جواز نلري، که په اوداسه کې پټۍ د زخم څخه ولویده او زخم جوړ وو مسح یې ماته شوه هغه ځای به و مینځي او که زخم جوړ نه وو پټۍ به بیرته ولگوي، بیا مسحې ته ضرورت نشته.^۴

مسئله: که د چا لمانځه کې پټۍ ولویده او زخم یې جوړ وو لمونځ یې مات شو مسح هم ماته شوه د مسح ځای به مینځي او خپل لمونځ به راگرځوي.^۵

^۱ رواه شرح تنویر

^۲ رواه هدایه و درمختار

^۳ رواه درمختار، شامي و قاضي خان

^۴ رواه کبیری

^۵ رواه هدایه

د معذور بیان

مسئله: د چا که بدن داسې زخم وو هر وخت ترینه وینه یا ژوې بهیده یا یې پوزه ماته شوه تل بهیده یا یې د واړه متیازو تکلیف درلوده، هر وخت قطري ورنه تلې یا یې هر وخت باد خارجیدو، یا نبځه داسې مریضه وه چې بې د حیض او نفاس نه ترې هر وخت وینه جاري وه، یا یې غوږ نه هر وخت ژوه راروانه وه، او ده د لمانځه په وخت کې دومره خالي موقع نه پیدا کوله چې د اودس فرض پکې پوره کړي، او لمونځ پرې ادا کړي داسې کسانو ته معذور وایي، نو د معذور حکم دا دی چې هر لمانځه لپاره به اودس کوي نو تر کومه چې د لمانځه وخت باقی وي، دده اودس به هم باقی وي او کوم وخت چې د لمانځه وخت پوره کیږي نو دده د مودی وخت هم پوره کیږي.

که معذور د ماسپښین د لمانځه لپاره اودس وکړو او د بدن نه یې د ماسپښین تر آخره څومره وینه و بهیده یا ژوه ورنه تلنه نو اودس یې باقی دی، کله چې د مازیگر د لمانځه وخت داخل شو اودس یې مات شو د مازیگر لمانځه لپاره به اودس وکړي.

مسئله: معذور به د هر لمانځه لپاره اودس تازه کوي، او پدې اودس کولای شي قضایي او نفل ادا کړي.

مسئله: هغه وخت سړی معذور بللی شي چې د لمانځه په ادا کولو کې یا د لمانځه د ادا کولو په اندازه دده د بدن نه وینه یا ژوه جاري وي مثلاً: د فرض لمانځه لپاره یې اودس وکړو د بدن نه یې وینه جاري وه یا دا چې لمانځه کې یا د لمانځه او اودس ترمنځ ده څخه وینه یا ژوه جاري وه نو همدا یو اودس دیو وخت لمونځ لپاره کافي دی، ترڅو چې د بل لمانځه وخت داخلېږي. کله چې د بل لمانځه وخت کې دده نه وینه یا ژوه خارج شوه بیا هم معذور دی، هغه وخت به د معذوری نه وزي چې دیوه لمانځه

وخت کې ده نه وینه یا ژوه لاره نشي.

مسئله: که معذور د ویني یا ژوي په بندیدو قادر وو پري واجب ده چې په هره طریقه وي خپله وینه یا ژوه بنده کړي د معذور نه که په سجده کې وینه روانه وه خیر دی خپل لمونځ دې وکړي لیکن په ناسته، ولاړه، اشاره دې لمونځ وکړي، که په ناسته وینه ورنه تلله نو په ولاړې دې لمونځ وکړي، ولې چې په ملاسته ورته جواز نلري^۱.

مسئله: که د مریض وینه یا ژوه جاري وه، کومه ټوټه چې لاندې یا برسیره اچول شوي وي بې نمازه شو هو فرق نلري د همدې وخت لمونځ پري کیږي^۲.

د حیض او استحاضې بیان او مسئلې

په هره میاشت کې چې د ښځې نه کومه معروفه وینه ځي هغې ته حیض وایي، چې د حیض موده کم د کمه درې شپې او درې ورځې دي او زیات نه زیات لس شپې او لس ورځې دي، که چیرې د درې شپو او درې ورځو نه مخکې وینه بنده شوه هغه حیض ندی بلکه هغه استحاضه (مرض) دی او که چیرې د لسو شپو او ورځو نه مخکې وینه بنده شوه هغه حیض ندی بلکه هغه استحاضه (مرض) دی او که چیرې د لسو شپو او ورځو نه وروسته که دا په عمر کې دایو کړت شوه نو لس ورځې یې د حیض دي متبقي ورځې استحاضه (مرض) دی^۳.

مسئله: د ۹ کالو نه مخکې ښځې ته حیض نه ورځي او که نجلۍ د نهو کلو نه کمه وه، وینه راغله هغه حیض ندی بلکه استحاضه ده، همداسې که ښځه ۵۵ کلو ته ورسیده نو بیا هغې ته حیض نه ورځي، او په دې عمر کې ورته سورنګه یا تورنګه وینه راغله هغه به حیض وي او که ژیر،

^۱ رواه درمختار و رد مختار

^۲ رواه درمختار

^۳ رواه هدایه

خړ او شین رنګه وینه ورته راغله نو دا حیض ندی او که پدې عمر کې عادت وه نو بیا حیضی ده.

مسئله: که د یوې ښځې عادت نه وو بلکه کله کله یې پنځه ورځې حیض ورته او کله به اوه ورځې ورته په همدې قسم به بدلیده رابدلیده یا به یوه میاشت کې پوره لس ورځې وشو نو دا ټولې لس ورځې یې په حیض کې حسابیږي.^۱

مسئله: که نجلی اول وار کې وینه ولیده او دا وینه پوره یوه میاشت روانه وه نو په کومه اوله ورځ چې وینه ورنه روانه شویده د هغې نه تر لسو ورځو پورې حیض دی نوري استحاضه ده.^۲

مسئله: او که درې شپې او ورځې څه پلټي ښځې نه راغله بیا دا پنځلس ورځې بنده شوه بیا ورنه درې شپې او ورځې پلټي راغله نو منځ کې پنځلس ورځې ټولې پاکې دي، اولنۍ او اخرنۍ یې د حیض ورځې دي.^۳

مسئله: که د ښځې گیده وه (حامله) او وینه ورنه راغله دا وینه چې هر څومره وي نو دا حیض ندی بلکه استحاضه ده دا ځکه چې داسې وخت کې ښځې ته حیض نه ورځي.^۴

مسئله: پر ښځو باندې د حیض وخت کې لمونځ او اودس نشته لیکن د هر لمانځه وخت کې به اودس کوي، په جای نماز به د یوه لمانځه د ادا کولو په اندازه کینی، الله جل جلاله به یادوي چې عادت یې هیر نشي.^۵

مسئله: که په اول کې د نجلی حیض لس ورځې یا دینه کم یا زیات وو دا ټول حیض دی او که د لسو ورځو نه زیاته وه نو لس ورځې یې د حیض

^۱ رواه بحر رائق و شامی

^۲ رواه رد مختار

^۳ رواه شامی

^۴ رواه رد مختار

^۵ رواه مجمع الانهار

دي او زیاتې یې استحاضه ده.

د حیض احکام

بښځې ته د حیض حالت کې لمونځ کول او روژه نیول نشته نو کوم وخت چې پاکېږي د لمانځه قضایې پرې نشته بکله د روژې قضایې به راوړي.^۲

مسئله: تر کوم وخت چې بښځه په حیض کې وي، خاوند نشي کولای چې د نامه لاندې ورته لاس وروړي، او که منځ کې زړوکی یا بل څه پرده وي نو بیا فرق نلري، او که د نامه پورته او زنگنانو لاندې لاس وروړي، ورته حرام ندي وروړای یې شي، همداسې د خپلې بښځې سره د حیض حالت کې ملاسته، بښکلول، ناسته، ولاړه، خورل، څکل وغیره جایز دي.^۳

مسئله: که خاوند ته معلومه وه چې بښځه یې حیض کې ده قصد آیې جماع ورسره وکړه نو دې په گناه کبیره عمل کې اخته شو، حتمی باید توبه وباسي، یو یا نیم دینار به خیرات ورکړي.^۴

مسئله: که بښځه نیکه او صالحه وه، رښتیا گوښه وه او خاوند یې پرې اعتبار وو، میره ته یې وویل چې زه ناپاکه یم، نو بیا د خاوند ورنږدې کیدل حرام دي او که بښځه درواغجنه وه د خاوند اعتبار پرې نه وو او وخت د حیض یې هم نه وو پدې وینا حرام والی نه راځي.^۵

مسئله: که د بښځې د حیض وخت پوره لس ورځې وشو او دې لا غسل هم نه وو کړی، د خاوند یو ځای کیدل ورسره جواز لري.^۶

مسئله: که د یوې بښځې عادت د حیض پنځه ورځې او پدې میاشت کې یې دوه ورځې پلټنې راغله بیا هغه بنده شوه نو بیا غسل پرې واجب

^۱ رواه هدايه

^۲ مجمع الانهار

^۳ رواه درمختار و رد مختار

^۴ رواه درمختار و رد مختار

^۵ رواه بحر رايق

^۶ رواه هدايه او شامی

دی، غسل به وکړي نو لمونځ به خپل وکړي، لیکن ترڅو چې د هغه وخت د لمانځه وخت پوره شوی نه وي، جماع ورسره جواز نلري^۱.

مسئله: د واده ښځې لپاره هم د حیض وخت کې او هم په پاکۍ کې په فرج کې ورته مالوچ وغیره ایښودل بهتره طریقه ده، د نا واده شوي ښځې لپاره بیا خاص د حیض وخت کې غوره ده په کتابونو کې راغلي چې د واده شوي ښځې لپاره د حیض وخت کې مالوچ وغیره ایښودل فرج کې سنت طریقه ده، او په پاکۍ کې ورته مستحب طریقه ده^۲.

د نفاس مسائل

ښځې نه چې د بچي د پیدا کیدو وخت کې کومه وینه چې څلویښت شپې او ورځې روانه وي هغه ته نفاس وایي، نفاس کم د کمه څلویښت شپې او ورځې ده او کمی ته یې خاص حد نشته، اگر که یو ساعت هم ورنه وینه لاړه شي، هغه نفاس دی داسې ښځې د لمانځه کولو او روژې نیولو نه معاف دي نو کله چې پاکېږي د روژې به قضایي راوړي او د لمانځه پرې نشته^۳.

مسئله: که د بچي پیدا کیدو وروسته ښځې نه وینه جاري نشوه بیا به هم د نفاس غسل کوي.

مسئله: که د ښځې حمل وغورځیده یو یا نیم اندام یې روغ وو لکه ګوته، نوک، وینسته وغیره او بیا یې د حمل غورځیدو وروسته وینه راغله، هغه د نفاس وینه ده او که چیرې کوم اندام یې روغ شوی نه وو بیا هغه نفاس کیدای نشي، نو دا وینه د حیض ده، درې ورځې یا کم د کمه پنځلس ورځې پاکه هم وه، او که داسې نه وو نو دا بیا استحاضه ده^۴.

مسئله: که د یوې ښځې عادت د نفاس (۲۵) ورځې وو او ۲۵ ورځې یې پوره شوی، لیکن وینه یې ونه دریده نو دا به غسل نکوي ترڅو چې وینه یې

^۱ رواه بحر رايق

^۲ روه درمختار و شامي

^۳ مجمع الانهار

^۴ رواه شرح تنوير

بنده شوي نه وي، مثلاً په دیرشمه ورځ یې وینه بنده شوه، نو غسل به کوي خپل لمونځ به ادا کړي، د نورو لمونځونو قضایې پرې نشته، ولې چې عادت یې بدل شوی دی، په اول کې (۲۵) ورځې وه او س (۳۰) ورځې دی.^۱

مسئله: که د ښځې وینه د نفاس وخت کې د څلویښت ورځو نه مخکې بنده شوه نو د وینې د بندیدو نه به وروسته غسل کوي، خپل لمونځ به کوي، قضا کوي دې نه، او که لمبولو ورته ضرر رساوه تیمم به کوي.^۲

مسئله: که ښځه په څلویښتي کې دننه څه ورځې پاکیده اول او آخر کې ورته وینه جاري کیده، نو دا پاکوالی یې اعتبار نلري، پوره څلویښت ورځې یې په نفاس کې حسابیږي.^۳

مسئله: د دوو نفاسو منځ کې د پاکۍ موده کم د کمه شپږ میاشتې ده.^۴

مسئله: که د شپږو میاشتو دننه کومې ښځې نه دوه بچي پیدا شول دا په یوه حمل حساب ده، نفاس یې یو دی او د نفاس موده یې اول بچي نه حسابیږي، او که د دوهم بچي وینه د اول بچي لا څلویښتي وتلي نه وه، وینه راغله دا وینه هم د نفاس ده، او که څلویښتي وتلي وي، دا وینه د استحاضې ده.^۵

د استحاضې مسایل

څرنگه چې په اوداسه او لمانځه کې د استحاضې احکام لکه څنګه چې د معذور بیان کې ذکر شوي پداسې ښځه هم اودس او لمونځ شته، کوي به یې، روژه به هم نیسي د خاوند سره صحبت هم کولای شي.^۶

^۱ شرح تنویر و رد مختار

^۲ شرح تنویر

^۳ رواه شرح تنویر

^۴ رواه درمختار و رد مختار

^۵ رواه بحر و شامی

^۶ رواه درمختار

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library